بیرکردنەوە لە بری ئەوانیتر یان دیماگۆجیەتی ڕەوانین؟..

سەدیق سەعید ڕەواندزی

بیرکرنەوە لە بری ئەوانیتر، یەکێکە لەو تێگەیشتنە خراپانەی لە کۆمەڵگەی ئێمەدا زۆرباوە. ئێمە هەمیشە دەمانەوێت، تێگەیشتنی خۆمان بەسەر هەمووانـدا بگشتێنین، بێ بە ئەوەی درك بەوە بکەین، کە مرۆڤەکان تایبەتمەندی خۆیان هەیە و خەم و کێشە و مەراقی هیچیان لەویتریان ناچێت. سرووشتی سایکۆلۆژیای هەر مرۆڤێك لەویتر جیاوازە، کاتێ کەسێك لە پێناو خۆشەویستەکەی خۆی دەکوژێت، یان دایکی و دواتر خۆشی دەکوژێت، ئێمە هەموومان ڕەخنە دەگرین، بەڵام دەبێ بزانین کەسمان ئەو نین و کێشیشمان ئەزموونی ژیانی ئەومان نەکردووە، بۆیە نابێت ژیانی خۆمان و تێگەیشتنی خۆمان، بکەینە پێوەر بۆ تێگەیشتن و بیرکردنەوەی ئەوانیتر. لە کۆمەڵگەی کوردیدا، نێرێك نابینیتەوە حەز بکات خۆی بکاتە ژن و ڕەگەزەکەی خۆی بگۆڕێت، بەڵام کاتێ مرۆڤێك لە بنەڕەتدا ڕەگەزی ژنبوونی لە ڕووی بایەلۆژیی و فسیۆلۆژی تێدایە و دێت خۆی دەکاتە ژن، پێویست ناکات بۆ کۆمێنت و پۆست و قسەی بریندارکەر، سووك و ڕیسوای بکەین و ڕەخنەی لە بگرین کە بۆ ئەو کارەت کردووە، کە دەڵێت ئەگەر تۆش بە هەمان بوون و پێکهاتەوە وەك ئەو بووایت هەمان کارت نەدەکرد؟ بۆیە دەبێ بزانین مرۆڤەکان، بە جیاوازییەوە دەژین و ژیان دەکەن، مەرج نییە ئەوەی من پێم پەسندە و دەیەوێم، لای هەمووان وابێت و یاخود تەنها بیرکردنەوەی خۆم پێ ڕاست و دروست بێت. مرۆڤ پێکهاتەیەکە لە هەست و ڕوانین و هزر و دنیابینی، بۆیە سایکۆلۆژیای مرۆڤەکان و جیهانبینییان، ئەگەر ئەوەندە نزیك و هاوشێوەی یەکتریش بێت، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە پۆینتێك جیاواز دەکەونەوە، بۆیە دەبێت ڕێز لە بیرکردنەوەی مرۆڤەکان و ئازادی و تێگەیشتن و ڕوانگە و بیر و ڕایان لە بارەی هەر پرسێکەوە بگرین. ئێستا لە کۆمەڵگەی ئێمەدا، بە داخەوە لە پەراوێزی چاپکردنی سەدان کتێبی بازاڕی بە ناوی پەرەپێدانی مرۆیی و کۆمەلایەتی و پەروەردەیی و گرفتی تاك و خێزان، جۆرە مۆدێك لەنووسین دروست بووە، کە ئەویش مۆدی بیرکردنەوەیە لە بری هەمووان. بە جۆرێك کەسێك کتێبێك وەردەگێڕێت، یاخود دەنووسێت، مەبەستییەتی ئەوەی ئەو لەو کتێبەیدا لە ڕووی ناوەڕۆکەوە خستوویەتییە ڕوو، بۆ هەموو مرۆڤێکی ئەزموون بکات، وەك

ئەو چۆن دەڕوانێتە مرۆڤەك، پرسەك، دیاردە و ڕووداوەك، هەموو كۆمەڵگە لەگەڵ ئەودا بن و وەك ئەو بیر بكەنەوە، كە ئەمەش ئەوپەڕی دیماگۆجیەتە. مرۆڤەكان، وەك چۆن لە ڕووی بایۆلۆژییەوە لە یەكتری جیان، بەو شێوەیەش لە ڕووی كۆمەڵایەتی و سایكۆلۆژی، ژیان و بیركردنەوەیان جیان. گەر گوزەرێك بە نێو دنیای كتێب و بڵاوكردنەوە لە كتێبخانەكاندا بكەین، دەیان ناونیشانی سەیر و سەمەرەی كتێب سەرنجت ڕادەكێشن و ئەگەر یەكجار هوشیار و بیركەرەوە و خاوەن ناسنامەی كەسییانەی خۆت نەبیت فریوت دەدەن. سەدان كتێب هەن، باس لەوە دەكەن (چۆن بە ڕۆژێك دەوڵەمەند دەبیت، چۆن كۆنتڕۆڵی تووڕەییت دەكەیت، لە ماوەی چەند چركەیەك چۆن دەبیتە زمانزانێكی باش و قسەكەرێكی لێهاتوو، بە ئاسانی واز لە دوودڵی بهێنە، بۆچی پیاوان گوێ ناگرن، چۆن زیرەك دەبیت، چۆن ژیانی خۆت لە چەند ڕۆژێك دەگۆڕیت، زاڵبە بە سەر ژیانت، بە یەك ڕۆژ ئەتەكێتی ژیان فێر بە، چۆن بە ئاسانی دەوڵەمەند دەبیت، چۆن بە ئاسانی دەبیتە بەڕێوەبەرێكی سەركەوتوو) ئەم ناونیشانانە و دەیانی تر، لە ڕاستیدا بە بەهاكردنی كتێب و بە بازاڕیكردنی كتێبە، لە پێناو قازانجی كەسی و بەشێك لە دەزگاكانی چاپ و بڵاوكردنەوە. ئاخر مرۆڤ ئەگەر كەمێك هوشیاری هەبێت، دەبێ بزانێت دوودڵی، نەخۆشییەكی ترسناكی دەروونییە و نەك بە ڕێنوێنی وەرگێڕێكی نەزان، لە ڕێگەی كتێبی نووسەرێكی نەناسراوەوە چارەسەر ناكرێت، بەڵكو ئەم نەخۆشییە پێویستی بە دەیان دیدەنی پزیشكی دەڕوونی و ڕێنمایی دەروونی هەیە، ئەمە وێرای بەكارهێنانی زۆرتر لە چارەسەرێك، لەگەڵ ئەمەشدا، هەزاران لەو مرۆڤە دوودڵانە، نەك چاك نابنەوە، بەڵكو سەرەنجام نەخۆشیەكەیان سەردەكێشی بۆ خەمۆكییەكی قووڵ و دواتریش بۆ داخەوە خۆیان دەكوژن. ئیدی نازانم چۆن بە كتێبێك، مرۆڤێك لەو نەخۆشییە چاك دەبێتەوە؟ یاخود بۆ ئەوەی ببینە بەڕێوەبەرێكی سەركەوتوو لە هەر بوارێكدا، ئەوا دەبێ چەندین ساڵ كۆشش بكەین، فێر بین، ئەزموونمان هەبێت، ئیدی نازانم چۆن بە یەك دوو وتاری نێو كتێبەكەیەك، دەبینە بەڕێوەبەرێكی سەركەوتوو؟ بۆ ئەوەی ببینە زمانزانێكی باش، دەبێ هەزاران كتێب بخوێنینەوە، زمانزانی و ڕۆشنبیریی قسەكردن و هونەری دەربڕین، كاری یەك ڕۆژ و دوو ڕۆژ نییە. ئەمانە و دەیان ناونیشانی دیكەی بێ مانا، كە گوایا لە چوارچێوەی ڕۆشنبیریی گشتی و پەرەپێدانی مرۆییی دەخرێنە ڕوو، بە داخەوە هیچ نین جگە لە بە بەهاكردنی كتێب و ڕێز نەگرتن لە مەعریفە و نووسین. ئەم جۆرە قسە و بیركردنەوە سادانە لە كۆمەڵگەی ئێمەدا، مەترسی گەورە و كوشندەن، چونكە هوشیاری زۆربەی هەرە زۆری تاكەكان، لەو ئاستەدا نییە درك بە جیاوازییەكان بكەن و قووڵ

ببنەوە و بپرسن، بە ڕاست چۆن مر□ق ب□ ئاسانی دەتوانێت ببێتە هەژار موکریانی و شکور مستەفا؟ بۆیە بە ئاسانی دەکەونە ژێر کاریگەریەتی ئەو بیرکردنەوە سادە و چەواشەکارانە و سەرەنجامڕەنگە ڕێگەیەکی هەڵە هەڵبژێرن. ئەرکی وەزارەتی ڕۆشنبیرییە، ژمارەی سپاردن بە هەموو کتێبێك نەدات، بواری چاپ و بلاَوکردنەوە ڕێکبخات، نەك لە پەراوێزی هەبوونی سانسۆر و ئازادی بلاَوکردنەوە و نووسین، بە داخەوە کتێبخانەکانی ئێمە پڕ بکرێن لە کتێبی بازاڕیی و بێ مەعریفەیی لەو شێوەیە! کە لە ڕاستیدا جۆرێکە لە بە گەمژەکردنی تاك کە پێویستە لە هەموو قۆناغەکانی ژیانی و سەردەمێکدا خاوەنی بیرکردنەوەو ڕوانینی سەربەخۆیانەی خۆی بێت و بە ئاسانی چەواشە نەکرێت، بە تایبەتیش لە ڕووی ئایینی و ئایدۆلۆژییەوە.

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە (4001) ڕۆژی 24/1/2024 بلاَوکراوەتەوە.

لەبارەی ڕۆمانی” هیچ دۆستێک جگە لە چیاکان” لە نووسینی: بەهروز بوچانی.. رۆژگار خالید

رۆمانێکی تەواو جیاواز و سەردەمییە و براوەیی خەڵاتی فیکتۆریا یە ، بەڵام حکومەتی ئوسترالیا ڕێگەی نەدا دوورگەی مانۆس جێبهێڵێت و خەڵا تەکەی وەربگرێت .
خەڵاتی دووەمی لەلایەن ڕێکخراوی قەڵەمی نێودەوڵەتی پێدراوە و کرا ب□ ئەندامەی فەخری رێکخراوەکە لەم بارەیەوە دەڵێت :.
” هەستێکم لا دروست بوو ، وەکو منداڵێک کاتێک دیاریەکی پێدەدرێت لە ڕۆژی لەدایکبوونیدا ” .

شێوازی نووسینی ئەم ڕۆمانە بەشێوازی تێکست نووسراوە و بەنامەی واتس ئاپ بۆ هاوڕێکانی ناردووە .
ئەم ڕۆمانە تەکنیکی نووسینی هێندە بەرزە لەناو هەر ڕووداوێک وادەکا بیر لە ڕووداو و پێشهاتی دیکە بکەیەوە .

ئەم رۆمانە لە دووبەش پێکهاتووە .

بەشێکی پەیوەستە بەخاکی کوردستان و زوڵم و ستەمی وڵاتانی ناوچەکە دەرهەق بەگەلی کورد و داگیرکردنی خاکەکەی .

بەشەکەی تری پەیوەستە بە ژیان و گوزەران و بارودۆخی مرۆڤەکان و ناچاردەبن وڵاتەکەیان جێبهێڵن و رووبکەنە وڵاتێکی تر، هەر بۆیە ئەم بەشەی ئەم ڕۆمانە باس لەم کەسانە دەکات بڕیار دەدەن بەڕێگەی قاچاخ کۆچبکەن بۆ وڵاتی ئوسترالیا .

بەدبەختی ئەوان ئەوکاتە دەستپێدەکات لەنێو ئۆقیانووسدا کەشتییەکەیان نوقم دەبێت و کەشتییەکی بەریتانی ڕزگاریان دەکا دواتر دەدرێنە کەشتی سەربازیی ئوسترالیا .

پێش ئەوەی بگەنە کەناراوەکان، بەچوار رۆژ حکومەتی ئوسترالیا هەمواری یاسای کۆچبەرانی کردەتەوە، چیتر مافی پەنابەرێتی نادات بە کۆچبەران .

وەک چارەسەرێک ڕێوشوێنی تایبەت دەگیرێتە بەر دەرهەق بەم کەسانە و دەبردرێن بۆ دوورگەی مانۆس وڵاتی پاپوا غینیای نوێ لەم دوورگەیە دەسبەسەر دەکرێن .

خراپی مامەڵەی وڵاتی ئوسترالیا و زەبر و زەنگی یاساکانی بەندینخانە و مامەڵەی پاسەوانەکان و خراپی باری دەروونی ئەو کەسانە وادەکا دۆخێکی یەکجار خراپ و قورس ڕووبەڕوویان ببێتەوە .

هەر بۆیە نووسینی ئەم ڕۆمانە و وەرگێڕانی بەسەر زمانی ئینگلیزی و فارسی ، دەنگدانەوەیەکی گەورەی دروستکرد و ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤ و ڕۆژنامەوان و کەناڵەکانی ڕاگەیاندن دەرگایەکی گەورەیان بەڕووی کرایەوە.

پرسیاری جددی هاتە پێش لە دوورگەی مانۆس چ دەگوزەرێت ؟!

بەچی پێشێلی مافی مرۆڤ دەکرێت ؟!

بەچی پێشێلی مافی پەنابەران دەکرێت؟! بەچی گوزەرانی ئەم کەسانە بەم شێوەیە ؟!

بەچی یاساکان و سیستەمی بەندی و مامەڵەی حکومەتی ئوسترالیا و کارمەندانی ئەم بەندیخانەیە بەم شێوەیە ؟!

هەر بۆیە دوای نووسینی ئەم ڕۆمانە و دەیان ووتار لەلایەن بەهرۆز بوچانی ئەمجارە دەرگایەک کرایەوە میدیا و دەزگای راگەیاندنەکان و ڕۆژنامەوانی ناچارکرد بەرەو ڕووی ئەم دورگەیە بچن و هەر بەجددی چ دەگوزەرێت !

دوای دەنگدانەوەکان حکومەتی ئوسترالیای ناچارکرد لە ساڵی 2017 شوێنەکە دابخات .

چونکە کەسێکی وەک بەهرۆز بوچانی سەرمەشق و رێبەری ئەو کەسانە بوو تاوەکو داواکارییەکان جێ بەجێ بکرێت و هەموو جیهانیشی

ئاگادارکردەوە .
بەدروشمی
تاوانی من چییە ؟
بۆ دەبێ لە زیندانبم ؟
پرسیاری دیکەش لەچەشنی داواکاری
" بەلەمەکەم وێ نادەنەوە و هەتا بگەڕێمەوە نێو ئۆقیانووس "
" ناهێلن بگەڕێمەوە ئیندۆنیزیا "
داواکاری ڕاستەخۆ
" دادگاییم بکەن "
ناگەڕێنەوە بۆ ئەو شوێنەی لێوەیهاتووین .
پاشان مانگرتنی سەرتاسەری و وایکرد ئاژاوە و خوێنڕێژی لێبکەوێتەوە و کەسانێک بمرن .
لەم بەشە :
پەیوەستە بە کوردستان و نیشتمان و دایک و پێشمەرگە و مرۆڤەوە هەمووی دەبەستێتەوە شاخەکان و پێمان دەڵێت ئێمە هیچ نین بەبێ شاخەکان هەموو کاتێک شاخەکان ئێمەی لەخۆی گرتووە وەک چۆن دایک مندااەکەی لەباوەشی دەگرێت .
لەم بارەیەوە لە ڕۆمانەکەی دەنووسێت :
لەسەردەمی شەڕ لەدایکبووم شەڕێک لە ئاسمانەوە بەسەرماندا دەکەوتە خوار .
دایکم پێی دەگوتم کاتێک هەوڵت دەدا بێتە نێو دونیای مرۆڤەکان بەقاچە بچووکەکانت لە ڕەحمی منت دەدا و لەو کاتەدا دەمردم لە برسان .
جەنگ لە ئاسمان بەسەرماندا دەکەوتە خوار بێهیچ پەناگەیەک بووین و پێمان دەڵێت لەدوای جەنگی نێوان عێراق و ئێران لە شاخەکان لەدایکبووم و کوڕی دار بەڕووم ئەو شاخانەی وایکرد کەسانی بەهێز لەخۆی بگرێت و دەپرسێت بۆچی هەموو کاتێک ئێمەی کورد دۆستمان نییە ؟!
لەم بارەیەوە دەڵێت تەنها خۆمان دۆستی خۆمانین .
لەبارەی ژیانی دەڵیت:
لە تەوێل و لە گوندێکی چوڵ لەناو ئەم شاخانە لەدایکبووم .
باشە فەرقی چییە مرۆڤ لە تەنیشت گاگەل و لە گوندێکی چۆڵکراودا لەدایک بێت و بێتە ئەم دونیایە یانیش لەشوێنێکی وەک بەهەشت بۆن و بەرامەی خۆشبدات ؟
دایکان لە غەریزەی دایکایەتی خۆیاندا دەپێچاوە و پەنایان بۆ چیاکان دەبرد و کچانی گەنج لە دڵی پیاوانێکدا بەشوێن خەونەکانیان دەگەڕان کە دەستە دەستە بەرەو شەڕ دەچوون و دەستە دەستە وەک

جەنازە دەگێڕانەوە .
گەنجەکان هەڵدەهاتن و پیرەکان قوربانی بوون نەیاندەتوانی بەڕێن بە بیرەوەی دەمانەوە لە برسان و توونیان دەمردن .
پێشمەرگەکانیش لە چیاکان نوێنەرایەتی پاراستنی ووڵات و شەڕەفی دەکرد .
لە بەشی دواتری ڕۆمانەکە /
باس لە بەندیخانەیەکانی مانووس دەکات و دەڵێت بەهۆی زۆری ژمارەی پەنابەران
لەسێ زیندان پێکهاتبوو .
” دیلتا و ئۆسکار و مایک “
وە لە کۆمەلێک کۆنتێنر پێکهاتبوو بێ شوێنی پزیشکان و پاسەوان و شوێنی نانخواردن و شوێنی پەیوەندیکردنی تەلەفۆنی بەندییەکان بەکەس و کاریان .
دۆخی خراپی کارەبا و ئاوی خواردنەوە و پیسی شوێنەکە و نەبوونی شوێنی پێویست بۆ خۆشوشتن و دەستشۆری توالێت وایکرد ببێتە زبڵخانە .
نەبوونی خواردنی پێویست و نەبوونی شیرینی و گۆشت وایکرد بگاتە ئاستی ئەوەی مرۆڤەکان بمرن لە برسان .
نەبوونی دەرمان و دکتۆری پسپۆر و زۆری سەرەی زیندانییەکان لەکاتی وەرگرتنی دەرمان وایکرد خەڵکانێک داوای چارەسەر و دکتۆری نەکات .
بڵابوونەوەی نەخۆشی ئاوسان و هەبوونی سیسرک و کولەی خوێنمژ و گەرمی پلەی گەرما و بەدخۆراکی و مامەڵەی پاسەوانەکان و شەوانی برسیان ڕۆژ لەدوای ڕۆژ ژیانیان خراپتر ببێت.
دۆخەکە بەجارێک تێکچوو کاتێک وەزیری کۆچی ئوسترالیا سەردانی بەندیخانەکە دەکات و دەڵێت :
” ئێوە هیچ شانسێکتان نییە دەبێت بگەڕێینەوە ووڵاتەکانی خۆتان یانیش بۆ هەتایە لەم دوورگەیە بمێننەوە .
دواتر شۆڕشی گیراوەکان دژی نادادی و ستەمی بەڕێوەبەرانی بەندیخانەکە دەستپێدەکات و دەنگدانەوەی میدیا و راگەیاندنەکان و ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤ وا دەکات ناچار زیندانییەکە چۆل دەکرێت .
ئەوەی گرنگە لەکۆتایی بەڵام هیچ کەسێک ناتوانێت وەڵامی ئەم هەموو پرسیارە و ئەم هەموو مامەڵەیە بداتەوە کاتێک مرۆڤێک ناچارە خۆی بکوژێت و نەگەڕێتەوە بۆ ووڵاتەکەی .
وەرگێڕانی ” دکتۆر هاشم ئەحمەدزادە “
” پێداچوونەوەی دکتۆر عبدالخالق یەعقوبی”
هیوام ئەوەیە بخوێننەوە بۆ ئەوەی لەخۆت بپرسی جگە لە چیاکان کێ دۆستی کوردە ؟!

وەک ئامێکی زۆر سادە و بیرلێنەکراوەمان هەیە خەمان دەستی خەمانین، پەیوەستە لەناو ماڵەکەت و لەشارەکەت و لە هەرێمەکەت و لە هاوزمانەکەت چاوەڕێی بکەی دەستتە ، هیچ کاتێک دژی نەتەوەکەت نایەت لەدەرگات بدات و داوای دەستایەتی بکات .

جەنجاڵی هەڵبژاردنی سەراسەری هەرێم.. عوسمانی حاجی مارف

چەندین ساڵە هێزە قەومی و ئیسلامی و تائفیە میلیشیاکانی عێراق بەهەر جەردەیی و تاڵانچێتیەک کردویانە و دەیکەن و حکومەتیان بەڕێوە بردوە، لەهەمانکاتدا بە بەکارهێنانی دروشمی نیشتمان پەروەری و بانگەشەی وەهمی دینی و چەواشەکارانە کە خەڵکی ماندوکردوە، کاریگەریەکی تەواویان لەسەر توندکردنەوەی دەخەڵکی تەواو نالەبار داناوەو ناجێگیری سیاسیان پەرە پێداوەو عێراقیان بەرەو کارەسات بردوە. هەڵبەتە لەسەر ئەم ڕێچکەیە بەرەو کارەساتی زیاتریشی دەبەن.

ئامانجی ئەم بانگەشە چەواشەکاری و ناعەقڵانیە، هاندانی هەستی مرۆڤە ئاساییەکان و کەشانی وەنەیەکی خەیاڵییە، بەئەوەی هەست و سۆزی نەتەوەیی و ئاینی و نەتەوەپەرستانەی خەڵک بجوڵێنن تا کاریگەری لەسەر بڕیارو هەڵوێستەکانیان دابنێن، بە ئامانجی ئیستغلالکردن و کۆنترۆڵکردنیان.

عێراقی یەکپارچەو حکومەتی فیدراڵی و دادگای فیدراڵی و پەرلەمان، ئەو شەوازو ڕێگەوەیە کە لایەنە شیعەکان لە پەیوەند بە دەورو دەخالەتی کۆماری ئیسلامی ئێران، لەعێراقدا وەک نوێنەرانی ئەستای بۆرجوازی، گەورەترین دەزگای دزی و جەردەیی و تاڵانیان پێکهێناوە، لە بەرزبونەوەی ئاستی هاوسەنگی هێزو پێگەیان بەرەو چەسپاندنی ناوەندبونەوەی حکومەتی عێراق، کار بە نەخشەو سیاسەتەکانیان دەکەن، فشارهێنانیان لەسەر حکومەتی هەرێم بە بەئەنجام گەیاندنی هەڵبژاردنی ئەستا لە هەرێمدا، هەر لە چوارچێوەی ئەو سیاسەتانەدایە، کە ڕێگاکانی ملکەچکردنی زیاتری حزبەکانی

کوردایەتی بەدەست بهێنن بە هەنگاوەکانی ناوەندبونەوەی حکومەتی عێراق.

حکومەتی فیدراڵی لە بەغدا لەڕێگەی دادگای باڵای فیدراڵیەوە، هەوڵدەدات بەشێوەیەکی یاسایی دامودەزگا سەرەکیەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان تێکبدات. هاوکات ئەو سنووردارکردنانەی بەغدا سەپاندویەتی، دۆخێکی دژواری لێکەوتۆتەوە. چەند مانگێکە زیاتر لە ملیۆنێک فەرمانبەری حکومەت مووچەیان وەرنەگرتووە، ئاشکرایە کە ناڕەزایی گشتی گەورەتر کردووەو ناڕەزایی بەرامبەر حکومەتی هەرێم و حزبە دەسەڵاتدارەکان زیاتر خۆی دەنوێنێت، ئەمەش بۆ خۆی کێشەیەکە لە چوونە پێشەوەو دیاریکردنی کاتی هەڵبژاردندا.

هەردوو حزبی دەسەڵاتدارو بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانی کە سێ دەیە زیاترە لە حکومەتی هەرێمی کوردستاندا پێگەی سەرەکیان هەیە، لەم دۆخەدا لە بەردەم کۆمەڵێک تەحەدای سیاسی و ئابووری بەوێنەو گێژاوی دیارنەبونی چارەنوسی سیاسی و سەرگەردانیدان، بۆیە بوێری ئەوەیان نیە بەئاسانی و ڕاستەوخۆ بەدەوری ئامادەییەکانی ئەمجارەی هەڵبژاردندا کۆ ببنەوە.

لەگەڵ نزیکبوونەوەی هەڵبژاردنەکان کە بڕیاربوو مانگی شوباتی ٢٠٢٤ بەڕێوەبچێت، ڕوبەڕوی ئاستەنگی گەورە بونەتەوە، ئەمجارەش هەلبژاردنیان خستە کاتێکی تری نادیار. ئێستا زیاتر لەژێر فشاری وەڵامدانەوەی کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان و بڕیارەکانی دادگای باڵای فیدراڵیدان، لەبەردەم جەنجاڵی دۆخەکەدا گیریان کردوە.

هەرچەندە ئەو دوو بنەماڵەیە لەژێر کاریگەری فشاری بۆ ئەنجام گەیاندنی ئەم هەڵبژاردنەدان، بەڵام بۆ هەموان ئەوە ڕۆشنە کە لەڕێگەی هەڵبژاردنەوە کۆتایی بەدەسەڵاتی ئەو دوو بنەماڵەیە ناهێنێت، بەڵام ئەم دەورەیە فشارەکانی حکومەتی عێراق و کۆمسیۆنی باڵای هەڵبژاردنەکان، تەحەداو سەرلێشێواویەکی بێچارەی خستۆتە بەردەم هەردوو بنەماڵەی بەرزانی و تاڵەبانیەوە، کە چۆن بۆیان دەلوێت ئامادەکاریەکانی هەڵبژاردن بخەنە بەرنامەی کاریانەوە؟

لەگەڵ هەر توندپێچ و گرفتێک کە دێتە بەردەم پرۆسەی ئەم هەڵبژاردنە، مانای ئەوە نیە کۆتایی دەسەڵاتی بارزانی و تاڵەبانیە، ئەمەش لەو واقعیەتەوە سەرهەڵدەدات کە ئەم دوو بنەماڵەیە خاوەن هێزی میلیشیان و باڵادەستن لە کۆنترۆڵکردنی تەواوی دەزگا گرنگەکاندا، وەک سوپا، دادگا، هێزەکانی ئاسایش و

سێکتەرو دارایی و ئابووری، تا دەگات بە پەرلەمانیش، لەهەمانکاتدا حکومەتی عێراق پێویستی ئەوەی پێیانە کە کوردستان بەڕێوەبەرن، بەڵام لەگەڵ ئەمانەشدا ئەو گرفتانەی لە هەڵبژاردنەکانی ئەمجارەدا بەیان پێشهاتوە، چۆن تێدەپەڕێنن؟ بەخۆشیان جێگای تێڕامان و بە کێشە یە!.

لەگەڵ ئەوەی ئەمجارەش هەڵبژاردنەکەیان دواخست، بەڵام هەوڵدان بۆ خۆگونجاندنیان لەگەڵ سەردەمێکی سیاسی نوێ لە ڕێڕەوی پەیوەندییەکانیان لەگەڵ حکومەتی عێراق، ڕووبەڕووی جۆرێک لە سەرگەردانی بونەتەوە، کە بۆیان زەحمەت و بارگرانییە، چۆن ئەتوانن یان بۆیان دەگونجێت لەگەڵ ناوەندبونەوەی دەسەڵاتی بەغدادا خۆیان ڕێکخەنەوە، ئەوەی دەبینرێت هەنگاو بە هەنگاو حکومەتی عێراق. حکومەتی هەرێم سنوردارتر دەکات و بنەماڵەکان دەستەمۆی نەخشەو سیاسەتەکانی خۆی دەکات، کێشەکانی ئەم هەڵبژاردنەش بەشێکە لەو واقعە جەنجاڵەی کە تێی کەوتون.

لایەنەکانی ئۆپۆزسیۆنیش لە گۆڕان و ئیسلامییەکان و نەوەی نوێ لە نێو ئەم گەمە سیاسییەی باڵادەست بونەوەی حکومەتی عێراقدا سەرسام و بێچارەو بنبەستن، حکومەتی هەرێم سێ نمونەی ئۆپۆزسیۆنی جیاوازی هەیە، هەریەکەیان کەمەڵێ کەت و بەندێکی تایبەتی خۆی هەیە، ناشتوانن یەکگرن یا بەرەیەک پێکبهێنن، بۆیە ئەم هەڵبژاردنەش بکرێت یا نەکرێت نیشاندانی ئەزمونی بێتوانایان وەک ئۆپۆزیسیۆن لە پەرلەمان و حکومەتدا نیشانداوە، فرسەتی ئەوەیان نەماوە، لە ململانێی نێوان حکومەتی هەرێم و حکومەتی بەغدادا وەک ئۆپۆزیسیۆن جێگایەک پەیداکەن. ناکۆکیان لەسەر سەرکردایەتی، بێمتمانەیی لە نێوان کەسایەتییەکانی ئۆپۆزسیۆن و نیگەرانییەکان لە کێشەکان و زیانەکانی هەڵبژاردن، بێئومێدی لەبەرامبەر ئایندەی سیاسی کوردستان، مایەی ڕێگرییە لە پێکهێنانی ئۆپۆزسیۆنێکی یەکگرتووی بە ئیعتبار، هیچ لایەنێکیشیان بە تەنها لەم دۆخەدا بواری بەکارهێنانی چەواشەکاری بۆ نەماوەتەوە.

پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکێتی نیشتمانی کوردستان، لە هەڵبژاردنی ٢٠٢١ی پەرلەمانی عێراقدا، تەنها ٢٢.٧٪ کەی دەنگی مافی دەنگدەرانی هەرێمی کوردستانیان بەدەستهێناوە، ڕێژەیەکی زۆر لە ٧٧.٣٪ی بایکۆتی هەڵبژاردنیان کردووە، واتە هەڵبژاردنێک بە کەمترین ئاست لە بەشداری دەنگدەران تێپەڕێنراوە، کە نیوەی زیاتری ئەو ڕێژەیەش ئارەزومەندانە و لە هەستکردن بە بەرپرسیارییەتییەوە نەچۆتە بەردەم سندوقەکانی دەنگدان، واتە ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە

ب□دوای س□ ئاماژەیە بۆئەوەی لە بەجێگەیاندنی ئەم هەڵبژاردنەدا ئەوپەڕی بێهیوایی بەربڵاو لە دۆخی ئێستادا، وەک ناڕەزایەتیەک ڕووبەڕووی ئەو دوبنەماڵەیە دەبێتەوە، واتە هەستیاری بۆ ڕێژەی بەشداربون لە ئەگەری هەڵبژاردنی ئەمجارەدا، گومانی تیا نیە کە لێدانی مۆری ڕیسوایی لە ئێستاوە پێشبینی دەکرێت، بۆیە ئەم دەورەیە لە زۆرترین ڕێژەی بایکۆت و کەمترین ڕێژەی بەشداربوان بەرەو ڕون، ئەمەش گرفتێکی سەرسوڕهێنەر دەبێت لەم هەڵبژاردنەدا.

وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە چارەنوسسازە کە ئایا پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکێتی نیشتمانی کوردستان گەر بە هەر جۆرو شێوازێک لەم هەڵبژاردنەدا دۆڕان، ئایا خۆبەخشانە دەسەڵات ڕادەست دەکەنەوە؟، ئەوەی گومانی تیا نیە نەک دەسەڵات ڕادەست ناکەن، بەڵکو دەبێت چاوەڕوانی ئەگەری خولقاندنی کارەساتیش بین.

مەسرور بارزانی، لە لێدوانێکی ئاشکرایدا سەبارەت بە گرنگی مانەوەی سەربازی ئەمریکا لە ناوچەکەدا، پێچەوانەی ئەو هەڵوێستەن کە بەرپرسان لە بەغدا دەریانبڕیوە، هاوکات حکومەتی ناوەندی بە سەرۆکایەتی محم□د ئەلسودانی، داوای کشانەوەی هێزە بیانیەکانیان کردوە، ئەوەی دەیبینین کاردانەوەی بەغدا لەم بارەیەوە تەنیا قسەکردنەو نەیتوانیەوە مانایەکی کرداری بەدوای خۆیدا بهێنێت، چونکە سودانی ناتوانێ هەڵوێستێکی تری هەبێت جگە لەو هەڵوێستەی کە تەنها وەک ڕاگەیاندنێک بانگەشە دەکات، نەک تەنها لەبەر نزیکی خۆی لە ئێرانەوە، بەڵکو لەبەر ئەوەی بۆخۆشی سیاسەتمەدارێکی عێراقیەو بەرژەوەندی وەها پێویست دەکات، تەحەدا وەک هێمایەک بۆ پێگەی حکومەتەکەی نیشان بدات، تا پابەند بێت بە پاراستن و بەهێزکردنی ئەو لایەنەی باڵادەستەی لە حکومەتی عێراقدایە، کە دەسەڵاتی ئەو لایەنەش هێزێکی شیعەیە، کە بە “چوارچێوەی هەماهەنگی” ناسراوە، لەهەمانکاتدا بۆ بەرزانیش مانەوەی هێزەکانی ئەمریکا وەک پاڵپشتیەکە لەپێناو پاراستنی پێگەو نفوزی دەسەڵاتی پارتی و هێزە چەکدارەکانی، لەهەمانکاتدا بۆ پاراستنیانە لە هەر گێژاوێک کە لە پرۆسەی هەڵبژاردن و ئەنجامگیری هەلبژاردندا دەرگیری دەبن.

گریمانەی کشانەوەی ئەمریکا بەگشتی چیرۆکێکە کە هەمیشە لە باسە ناوخۆییەکان دەوروژێنرێت، بەڵام ململانێیەکە نەتوانراوە یەکلایی بکرێتەوە، لە دۆخی ئێستاشدا ئەو کێشمەکێشەی لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا دەگوزەرێت، ئەمریکا نیازی کشانەوەی لە ناوچەکەدا نیە، بەتایبەتی بەدوای ئەم شەڕەی ئێستای ئیسرائیل دژ بە خەڵکی فەلەستین. ئەوەی کە پێویست ناکات لە خەو و خەیاڵی جەماوەری

حزبەکانی بزوتنەوەی کوردایەتیدا بێت، پێش هەڵبژاردن و دوای هەڵبژاردن، ئەمریکا بەهیچ جۆرێک بێنیاز نیە لەدەرەوەی پرۆسەی جێگیری ناوەندبونەوەی حکومەتی عێراق، ئیمتیازاتێک بۆ حزبە دەسەڵاتدارو ئۆپۆزسیۆنەکانی کوردستان بە فۆرمی بناسێت، مانەوەی هەرێم لە هەر قەوارەیەکدا بێت بۆ ئەمریکا و ئیران، گرێدراوە بە دامەزراندنی عێراقێکی یەکگرتووەوە!

خاپوور.. شیعری ستار ئەحمەد

شیعرە ئاڵەکان لەخاپوور دەپرسن

بەرد لەئاوا چۆن نەرمدەبێت

تیشك لەرێخا بەربەستدەکرێ

سنوورەکان

دەروازەیەك دەخەنە دڵی ئێمەوە

ئەم دەڕوات و گوێناداتە

بەستەو باڵۆرەی زامداران

لەکوێ کەنارێك پێشیبگرێ

تووڕەدەبێت

بەسەریا پەرچەمی شەپۆل هەڵدەڕێژێ

بۆیە رۆژگار بەبێ ئاووژیان

لەناوەی تێرنابێت

سەردەمێکە لێشاو قژی رۆژ دەژمێرێ

هەتاو لەبزەی کیژۆڵەی سنوورا پێدەگرێ

کانی لەزامی خاك زریوە دەکڕێ

ئەم تەلبەندانەی

لەرێگای هەنگاوا دانراون

لەزاری ئاو تێناگەن و

لەبەربەستەکاندا ناژین

دەریا لەنرکەی دەپرسێ

جۆگەلە ماچی گڵدەکا

لەوەتەی زەمین

ئاڵای روناکی پەرستووە

شیعرو شەپۆل دوو تیرۆژن

داستانی نەبەردیی کوردو

برینی چوارپارچەی دڵمیان ژماردووە

لەشیعر دەپرسم …؟!

خاپوور ئەمڕۆ بۆ تووڕەیە

کەنارەکان بۆ خەندەی گوڵ

لەبەرۆکی چیا نادەن

گەڵای مێژوو

بەسەر چڵی جوامێرانا هەلدەوەرێ

دەربەند لەتەمەن دەگەڕێ

ژیان

لەبەستەی ستەمکارا تیرۆردەکرێ

ستار ئەحمەد